

Datum

2017-02-24

Diariernr (åberopas)

A824.127/2016

Saknr

000

Er referens

Ju2016/07656/L5

Polismyndigheten
Rättsavdelningen

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Ett starkt straffrättsligt skydd mot människohandel och annat utnyttjande av utsatta personer (SOU 2016:70)

Polismyndigheten har tagit del av slutbetänkandet och delar slutsatserna och resonemangen i allt väsentligt, men vill framföra följande synpunkter.

Nya straffbestämmelser och ändringar i 4 kap. 1 a § brottsbalken

Ändringarna i 4 kap. 1 a § brottsbalken samt de föreslagna nya straffbestämmelserna utnyttjande av annans nödläge och otillbörligt ekonomiskt utnyttjande av annan ger de rättsvårdande myndigheterna en ökad möjlighet att verka för ett starkare skydd mot människohandel och utnyttjande av utsatta personer. Problematiken kring människohandel och utsatta personer är analyserad på ett konstruktivt sätt och förslagen är välgrundade.

Ur ett polisiärt perspektiv kan konstateras att de föreslagna nya straffbestämmelserna markant ökar möjligheten att även arbeta mot de former av utnyttjande som inte rör sexuella ändamål. Brottet koppleri har i vissa fall funnits som alternativ om rekvisiten för människohandel inte varit uppfyllda, men idag saknas en sådan motsvarighet i de andra fall då ett utnyttjande av person varit uppenbart. Samtidigt ser Polismyndigheten viss risk med de tillkommande straffbestämmelserna och gradindelningarna då de kan innebära ytterligare problem i tillämpningen i form av svårigheter kring vilket brott/vilken brottsrubricering vissa utredningar ska inrikta sig på. Detta skulle kunna få till följd att färre gärningsmän lagförs för huvudbrottet människohandel.

Insikt och avsikt

Polismyndigheten ser positivt på utvidgningen av straffbara uppsåtsformer vid människohandel. Därtill är den föreslagna ändringen att människohandel även ska vara straffbart trots att gärningsmannen inte insett att brottsoffret varit under arton år, men varit oaktsam i förhållande till att denne inte hade fyllt arton år, välkommen. Polismyndighetens erfarenhet är att det många gånger varit svårt att bevisa gärningsmannens insikt om brottsoffrets ålder.

Offrets samtycke

Såsom konstateras i slutbetänkandet finns det en problematik kring samtycke som är viktig att komma tillrätta med för en effektivare lagföring. Efter att ha tagit del av resonemangen i slutbetänkandet ansluter sig Polismyndigheten till den metod som GRETA, ett flertal myndigheter m.fl. (bl.a. Brottsoffermyndigheten, Barnombudsmannen, Juridiska fakulteten vid Stockholms universitet och Amnesty International) samt internationella överenskommelser (2010 års ändringar av människohandelsbrottet) tidigare förordat, dvs. en uttrycklig bestämmelse i lagtexten om att samtycke som lämnas av offer för människohandel efter att gärningsmannen använt sig av otillbörligt medel ska sakna betydelse. Som framhålls i slutbetänkandet kan konstruktionen antas bidra till fler fällande domar. De farhågor med en sådan konstruktion som man lyfter i slutbetänkandet är naturligtvis beaktansvärda. Polismyndighetens erfarenhet är dock att det förslag som slutbetänkandet ansluter sig till, att angripa problematiken utifrån det generella krav på maktförhållande som praxis ibland synes ställa, riskerar att bli vagt och otydligt i konturerna. Att innefatta ett tydliggörande i lagtexten som klargör att samtycke ska sakna betydelse under de angivna betingelserna skulle underlätta rättsprocessen för samtliga inblandade.

Utbildning

I slutbetänkandet betonas vikten av att medarbetare som kan komma i kontakt med människohandel genomgår den interaktiva utbildning som Polismyndigheten utarbetat och som finns tillgänglig på Polismyndighetens intranät. I slutbetänkandet föreslås att det inrättas utpekade grupper för att utreda människohandel vid samtliga sju polisregioner. Polismyndigheten bejakar en höjning av förmågan att bekämpa människohandel, men vill framhålla att Polismyndigheten själv ska bestämma den organisatoriska formen för detta.

Straffskalan för människohandel

Polismyndigheten anser att det bör övervägas att höja straffminimum för människohandel till fyra års fängelse med hänsyn till att domstolarnas bedömning av straffvärdet i flera av dessa mål är i underkant, vilket får till följd att tillstånd till hemlig rumsavlyssning (jmf 27 kap. 20 d § 4 p rättegångsbalken) idag är opåkallat svårt att få.

Juristen Charlotta Lokrantz Sandberg har beslutat detta yttrande efter föredragning av juristen Robert Barrefelt.

POLISMYNDIGHETEN

På avdelningschefens vägnar

Charlotta Lokrantz Sandberg

Robert Barrefelt

Kopia till:

Justitiedepartementet (PO)
Arbetstagarorganisationerna
Rikspolischefens kansli